

Een vliegende start met open leermateriaal

Een verhaal over het programma Impuls Open Leermateriaal en de ontwikkeling van open leermateriaal in het onderwijsveld

Voorwoord

Drie jaar geleden zijn we gestart met het versterken van het gebruik, de ontwikkeling en het delen van open leermateriaal: gratis en aanpasbaar materiaal voor iedereen. Met één doel: leraren de regie geven over hun leermiddelen. Niet door opnieuw te beginnen, maar voort te bouwen op bestaande initiatieven in het onderwijs.

“Als programma geven we een stevige impuls aan het gebruik van kwalitatief hoogwaardig open leermateriaal. Doordat we samenwerken met scholen en partners ontstaat een toekomstgerichte beweging waarbij schoolteams zelf beter invulling kunnen geven aan hun onderwijs.”

**Martine Kramer, Programmamanager van
Impuls Open Leermateriaal**

Inmiddels is Impuls Open Leermateriaal uitgegroeid tot een beweging die de onderwijskwaliteit versterkt en het lerarenberoep aantrekkelijker maakt. Honderden scholen, schoolbesturen, vakverenigingen en partners delen dezelfde ambitie: kwalitatief, flexibel, gratis en toegankelijk leermateriaal voor iedereen in het funderend onderwijs.

We zien scholen experimenteren, leermiddelenbeleid aanpassen en leraren hun lessen open delen. Leerlingen profiteren van eigentijds onderwijs dat aansluit bij hun leefwereld en leerniveau. Van basisscholen tot Technasia, overal groeit het besef dat open leermateriaal bijdraagt aan beter onderwijs en meer werkplezier onder leraren.

Samen met schoolteams, partners en onderwijsorganisaties werken we aan een toekomst waarin het gebruik van open leermateriaal vanzelfsprekend is. Want kwalitatief onderwijs maak je samen: open, nieuwsgierig en met plezier.

Het team van Impuls Open Leermateriaal

Inleiding

Impuls Open Leermateriaal (IOL) is in 2022 gestart met steun van het Nationaal Groeifonds. We werken aan sterker onderwijs en een aantrekkelijk leraarschap door het gebruik van open leermateriaal in het funderend onderwijs te stimuleren.

Als programmateam brengen we, samen met onze partners, samenhang aan in een netwerk van scholen, lerarenopleidingen, kennisinstellingen en maatschappelijke partijen. Zo versterken we de samenwerking tussen schoolteams en vergroten we de mogelijkheden voor maatwerk, inclusiviteit en eigenaarschap.

Met een team van ruim veertig professionals vormen we het verbindende hart achter de ontwikkeling van kwalitatief open leermateriaal. IOL loopt tot en met 2030 en levert een duurzame bijdrage aan het onderwijs van nu en morgen.

In dit verhaal lees je hoe open leermateriaal in de praktijk werkt en wat het oplevert voor leraren en leerlingen. We delen verhalen, initiatieven en instrumenten en geven een inkijk in de beweging richting open en toekomstgericht onderwijs.

Bekijk onze video over:

Impuls Open
Leermateriaal

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

Inleiding 4

1. Steeds meer leraren
gebruiken open
leermateriaal

6

2. Regie over je eigen
lessen

12

3. Vakmanschap in
beweging

15

4. Samen bouwen aan
onderwijskwaliteit

20

5. Focus op kwaliteit

26

6. Beter aanbod: materiaal
en infrastructuur

28

7. Kennis vertalen naar de
praktijk

30

8. Meer gebruik: naar
grotere communities en
meer impact

31

Bouw mee aan het
onderwijs van morgen

32

Bibliografie

34

1. Steeds meer leraren gebruiken open leermateriaal

Wat is open leermateriaal?

Leraren gebruiken de term 'open' soms ook voor ander vrij beschikbaar lesmateriaal, ook als dat niet formeel aanpasbaar is (denk aan YouTube video's). Daarom spreken wij bij Impuls Open Leermateriaal over open leermateriaal en overig vrij beschikbaar materiaal: het eerste is gratis én aanpasbaar, het tweede is gratis, maar niet altijd makkelijk aan te passen. Deze keuze sluit aan bij de onderwijspraktijk. Tegelijk blijven we ons inzetten om materialen zo open mogelijk te maken, omdat dat samenwerking en kennisdeling bevordert.

Open en overig vrij beschikbaar leermateriaal vormt een flexibel puzzelstuk binnen een doordachte leermiddelenmix. Leraren maken zelf onderbouwde keuzes op basis van hun onderwijsvisie, leerdoelen en de behoeften van hun leerlingen. In de praktijk zetten zij open leermateriaal op uiteenlopende manieren in:

- als aanvulling op of gedeeltelijke vervanging van reguliere lesmethoden;
- als volledige methode, als dit past bij de onderwijsvisie van de school, zoals in het gespecialiseerd of montessorionderwijs.
- als actuele of regionale toevoeging bij thema's zoals verkiezingen, maatschappelijke gebeurtenissen of feestdagen¹.

Leermiddelen mix - Beschikbaar leermateriaal

Gratis

open en overig vrij beschikbaar leermateriaal

		Geen beperking Toegang voor iedereen	Niet-financiële beperkingen Toegang voor iedereen	Niet-financiële beperkingen Toegang niet voor iedereen
Aanpasbaar	Altijd	Open leermateriaal	Open leermateriaal	Semi-open
	Met voorwaarden	Open leermateriaal	Open leermateriaal	Semi-open
		Deels open	Deels open	Semi deels open
Niet aanpasbaar		Alleen-lezen open	Alleen-lezen open	Alleen-lezen open

Niet gratis

		Financiële beperkingen
Aanpasbaar		Commercieel
Niet Aanpasbaar		Commercieel

Waarom open leermateriaal?

Uit onderzoek blijkt dat in het onderwijsveld een duidelijke vraag bestaat naar leermaterialen en modules die flexibel zijn en kunnen worden aangepast aan de eigen voorkeuren en lessituaties van leraren en leerlingen. Leraren hebben daarbij behoefte aan ruimte om zelf lessen te ontwerpen, waarbij zij bestaande materialen, methoden en databanken kunnen combineren en inzetten.

Het werken met open leermateriaal sluit nauw aan bij deze behoefte aan flexibel onderwijs. De voornaamste reden onder leraren om open leermateriaal te gebruiken is het verbeteren van de kwaliteit² aantrekkelijkheid van lessen³, bijvoorbeeld door lessen interactiever, motiverender of actueler te maken⁴. Open leermateriaal geeft leraren de vrijheid om zelf een mix te maken van methoden en leermaterialen⁵, bijvoorbeeld om minder klassikaal of meer digitaal les te geven⁶.

Onrust in de leermiddelenmarkt

De leermiddelenmarkt kent een aantal knelpunten:

- er is niet voldoende transparantie over kwaliteit;
- lesmethodes bieden niet voldoende mogelijkheden om op (specifieke) behoeften in te spelen;
- prijzen en prijsmodellen zijn niet voldoende transparant.

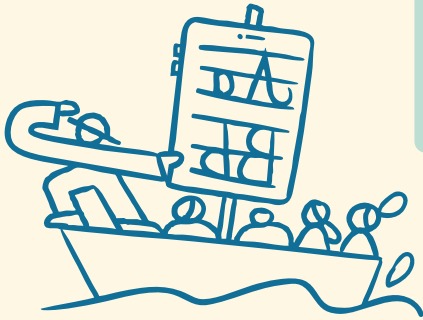
Drie grote uitgeverijen en enkele distributeurs beheersen ongeveer 80 procent van de markt. Dat betekent dat het goed is als besturen de krachten bundelen en gezamenlijk inkopen, bijvoorbeeld via Sivon.

Dat deze behoefte breed gedragen wordt, blijkt onder meer uit het Manifest van een brede groep onderwijspartijen (vakbonden, sectorraden en partners) voor meer regie vanuit het onderwijsveld, meer flexibiliteit vanuit marktpartijen, en grip op de stijgende kosten (PO-raad, juni 2024). Ook zien we businessmodellen waarbij besturen de handen ineenslaan om gezamenlijk leermateriaal te ontwikkelen, zoals Neon.

Schoolteams nemen meer eigenaarschap over hun leermiddelen door vanuit curriculumbewust handelen samen materiaal te ontwikkelen, te delen en te (her)gebruiken. Dit versterkt de regie van het onderwijs, vergroot de keuzevrijheid en maakt het mogelijk om leermiddelen beter af te stemmen op de visie van de school en de behoeften van leerlingen. De opkomst van AI speelt hierin een versterkende rol: het maakt het eenvoudiger om leermateriaal te bewerken, te verrijken en te personaliseren, en vormt voor veel leraren een concrete aanleiding om met open leermateriaal aan de slag te gaan.

Impact op onderwijskwaliteit en het leraarschap

Onderzoek onder leraren laat zien dat werken met open leermateriaal een aantoonbaar positief effect heeft op zowel de kwaliteit van het onderwijs als het werkplezier van leraren. Leraren geven aan dat open materiaal hen helpt om lessen beter af te stemmen op het leerniveau, de context en de interesses van hun leerlingen. Ze ervaren meer ruimte om actueel en betekenisvol onderwijs te maken en leerlingen worden merkbaar gemotiveerder. Ook versterkt het gebruik van open materiaal hun didactische vaardigheden en vakmanschap. Veel leraren voelen zich daardoor meer regisseur en vormgever van hun eigen onderwijs, met meer regie, creativiteit en professionele groei tot gevolg.

“Als we zelf keuzes willen maken, moeten we ook zelf kunnen beschikken over de leermiddelen die daarbij horen.”

Rector Kees, Griffland College

“Kinderen zijn zichtbaar enthousiaster en ontdekken talenten die anders verborgen zouden blijven.”

Gé, leerkracht op basisschool St. Jozef

“De kruisbestuiving tussen vakken stimuleert wederzijds leren onder leerlingen.”

ICT-docent Ron en Technasium-docent Tom, Hondsrug College

“Het mooie is dat wij als leraren zelf óók leren. Het voelt soms als een drempel, maar door samen te oefenen en ervaringen uit te wisselen kom je steeds verder. Dat geeft veel energie.”

Sandra, leerkracht op basisschool De Sterrenwachter

“De opdrachten sluiten aan bij de leefwereld van leerlingen en helpen hen om met minder lestijd toch hun doelen te behalen.”

Docent Lino, Topsport Talentschool Trevianum

We zijn gestart en al volop in beweging

Wat open leermateriaal nú al oplevert

2. Regie over je eigen lessen

Met open leermateriaal nemen scholen het heft in eigen hand. Ze bepalen zelf wat hun leerlingen leren, hoe dat gebeurt en met welk materiaal. Of het nu gaat om het basis-, gespecialiseerd of voortgezet onderwijs: open leermateriaal geeft leraren de vrijheid om lessen te maken die écht passen bij hun leerlingen.

Leraren als makers

Dat is precies waar Impuls Open Leermateriaal voor staat: leraren die niet alleen gebruikers, maar ook auteurs, beoordelaars en ontwerpers van hun eigen onderwijs zijn. Zij weten het beste wat werkt in hun klas en open leermateriaal helpt hen om dit vorm te geven.

Door open lesmateriaal te ontwikkelen, te delen en te verbeteren, bouwen leraren in heel Nederland samen aan een groeiende bibliotheek van actuele en relevante lessen die hergebruikt kunnen worden. Van taal en geschiedenis tot digitale geletterdheid en vakoverstijgend rekenen: steeds meer leraren ontdekken hoe ze met open bronnen hun lessen persoonlijker, flexibeler en eigentijds er kunnen maken.

Samen met partners zijn binnen Impuls Open Leermateriaal inmiddels meer dan **140 kwalitatieve collecties** ontwikkeld, doorontwikkeld en gedeeld via Wikiwijs voor verschillende vakken. Dit gebeurt in samenwerking met scholen, lerarenopleidingen en zowel publieke als commerciële partijen. Zo werkten we samen met Beeld & Geluid en VO-content aan het beter toegankelijk maken en benutten van bestaande collecties, en maakten pabo-studenten nieuwe prentenboeken in streektaalen. Elk initiatief laat zien dat onderwijs sterker wordt wanneer leermateriaal wordt gedeeld, verrijkt en vrij aanpasbaar is voor elke klas.

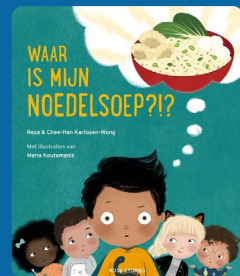
Een paar voorbeelden van deze open collecties:

De UNESCO-scholen uit het voortgezet onderwijs hebben gezamenlijk leermateriaal ontwikkeld over de thema's 'wereldburgerschap, duurzame ontwikkeling en erfgoed', bestaande uit opdrachten en werkbladen.

De Nestas Scholengroep ontwikkelde leermateriaal voor het versterken van de 21e-eeuwse vaardigheden van basisschoolleerlingen in de context van de zeven werelden van techniek. Het materiaal is voorzien van 14 lessen bestaande uit een lerarenhandleiding, leerlinghandleiding en instructievideo.

De Stichting VoorleesExpress heeft samen met Pabo-studenten van NHL Stenden lesmateriaal ontwikkeld bij prentenboeken voor diverse streek- en vreemde talen, zoals Arabisch, Oekraïens, Spaans en Tigrinya. Elke les biedt praktische handvatten om meertaligheid in jouw groep een plek te geven.

Vijf middelbare scholen hebben gezamenlijk leermateriaal ontwikkeld en gebruikt voor vakoverstijgend rekenen. Daarmee oefenen leerlingen in vmbo-basis/kader de basisvaardigheden rekenen bij de vakken wiskunde, nask1, nask2 en economie.

De **Kennishub Gespecialiseerd Onderwijs** ontwikkelde samen met scholen leermateriaal voor leerlingen binnen het speciaal en speciaal voortgezet onderwijs. Dit lesmateriaal bestaat uit collecties zoals digitale geletterdheid, sociaal-emotionele ontwikkeling, praktijkvakken, en lessen voor leerlingen met een ernstig meervoudige beperking.

Benieuwd naar alle collecties?

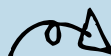

Wikiwijs, DE plek voor open leermateriaal

Wikiwijs.nl is het gratis publieke platform om open leermateriaal te vinden, gebruiken én zelf te maken. De afgelopen jaren werd de infrastructuur van Wikiwijs continu verbeterd. Daarin staan de vindbaarheid van open leermateriaal en gebruiksgemak voorop. Zo vind je het juiste leermateriaal voor jouw vak, onderwerp, leerniveau en doelgroep eenvoudig. Daarbij is het eenvoudig geworden om zelf leermateriaal te maken volgens een vaste structuur én bestaande leermaterialen makkelijk aan te kunnen passen voor jouw lessen.

Heb je hulp nodig bij Wikiwijs?

Kom langs bij ons digitale inloop uur. Onze Wikiwijsexperts helpen je met de opmaak, structuur, verzamelpagina's en metadata van jouw leermateriaal. Elke woensdag online via Teams. Meld je aan op wikiwijs.nl.

3. Vakmanschap in beweging

Kennis en expertise over het maken en inzetten van open leermateriaal zijn cruciaal voor een duurzame impact in het funderend onderwijs. Daarom ondersteunt Impuls Open Leermateriaal schoolteams met professionaliseringsaanbod, begeleiding, kennisdeling en onderzoek. De professionalisering rondom open leermateriaal is een collectief en continu proces. Door samen te leren, te onderzoeken wat werkt en dit direct in de praktijk te brengen, groeit niet alleen de kwaliteit van het lesmateriaal, maar ook de deskundigheid binnen het onderwijs.

Professionaliseringsaanbod voor schoolteams

Werken met open leermateriaal vraagt om nieuwe vaardigheden én een gedeelde visie binnen de schoolorganisatie. Om schoolteams hierin te versterken, biedt het programma een mix van online en fysieke bijeenkomsten, kennissessies, workshops en adviesgesprekken aan. Sinds de start van het programma namen **550 onderwijsprofessionals** deel aan deze activiteiten, die variëren van het ontwerpen van kwalitatief hoogwaardig open leermateriaal en het gebruik van Wikiwijs als platform, tot het verankeren van open leermateriaal binnen de schoolorganisatie. Het doel is niet alleen kennisoverdracht, maar vooral het samen ontwikkelen van een structurele aanpak, waarin open leermateriaal een vanzelfsprekend onderdeel wordt van het dagelijkse onderwijsproces.

Roadshow Leermiddelenbeleid: van inzicht naar impact

Schoolbesturen en -teams worden concreet begeleid en ontzorgd in het ontwikkelen van een heldere visie op (open) leermiddelen, het samenstellen van een leermiddelenmix en het vertalen daarvan naar effectief beleid binnen onze Roadshow. Dit programma is opgesteld in samenwerking met VO-content, Education Warehouse, Kennisnet, Sectorraad-GO, Sivon, vereniging OMO en het Centrum voor Leermiddelenadvies.

Wil je deelnemen aan de Roadshow?

Stuur dan een mail naar info@openleermateriaal.nl

NetEcht Hackathon

Samen met VO-content en het Instituut Digitale Intelligentie organiseerden we de NetEcht Hackathon, waarin 50 onderwijsprofessionals uit binnen- en buitenland, samen met leerlingen in twee dagen prototypes hebben ontwikkeld die open leermateriaal op een creatieve, slimme en effectieve manier inzet in de klas. Hiermee spelen we actief in op de nieuwste ontwikkelingen, zoals kunstmatige intelligentie, om het onderwijs toekomstbestendig te maken. Het enthousiasme van deelnemers was voelbaar. Zo vertelt deelnemer Simone van de Purmerendse Scholen Groep:

“Ik ben binnengekomen als iemand die eigenlijk niets wist van AI. Inmiddels ben ik zover dat ik zelf zit te vibecoden.”

Simone, van de Purmerendse Scholen Groep

Praktische instrumenten

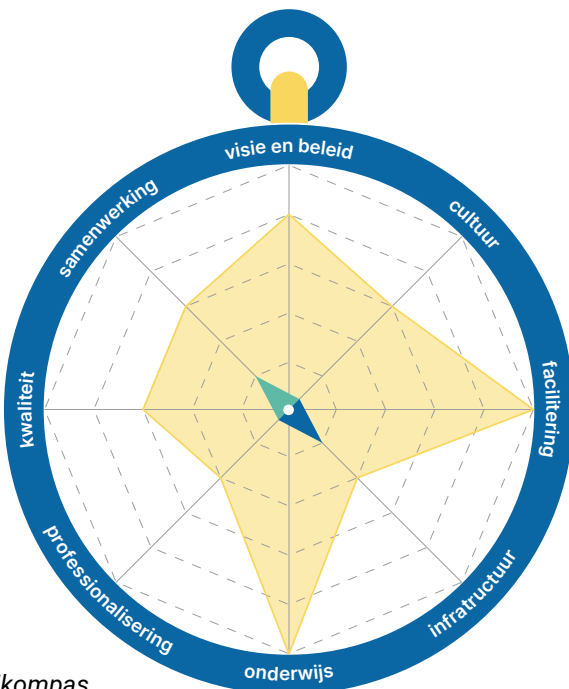
Om scholen concreet te ondersteunen, ontwikkelden we verschillende hulpmiddelen:

- **Het Ontwerpproces:**
een helder model dat leraren stapsgewijs helpt bij het ontwerpen van kwalitatief hoogwaardig en toegankelijk open leermateriaal.
- **Het Kwaliteitsmodel:**
een praktisch instrument waarmee leraren zelfgemaakt en bestaand materiaal kunnen beoordelen op kwaliteit. Zo weet je zeker dat het leermateriaal goed voldoet.
- **Het Groeikompas:**
een zelfevaluatie-instrument waarmee schoolteams hun voortgang in het borgen van open leermateriaal kunnen volgen en verbeteren.

Meer informatie over de inzet van deze praktische instrumenten [vind je hier](#).

Daarnaast bouwen we aan een flexibele leerlijn voor leraren, zodat leraren gemakkelijk en zelfstandig kunnen leren 'aan de slag te gaan met open leermateriaal'.

Figuur 1: Het groeikompas

Wetenschap en praktijk hand in hand

Onze aanpak is stevig onderbouwd met wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek, in samenwerking met onder andere Universiteit Twente, Citolab, Hogeschool Saxion, Universiteit Leiden (ICLON) en de Sectorraad GO. Meer dan tien onderzoeken zijn afgerond of in uitvoering, en leveren belangrijke inzichten op die direct in de praktijk worden toegepast.

Alle instrumenten die we ontwikkelen, zijn gevalideerd en wetenschappelijk onderbouwd, zodat ze aansluiten bij bewezen onderzoeksresultaten én de praktijk van verschillende onderwijssectoren.

Bekijk onze [Onderzoek agenda 2025-2026](#) voor het overzicht van onze lopende onderzoeken.

Lees het [Beweegredenenonderzoek](#) over wat schoolteams en leraren drijft om open leermateriaal te kiezen⁷.

Lees de [Overzichtsstudie naar het gebruik van open leermateriaal in het funderend onderwijs](#) van Universiteit Leiden (ICLON).

Of lees de [whitepaper 'De kracht van open leermateriaal'](#) van Robert Schuwer om meer te weten te komen over de waarde van open leermateriaal.

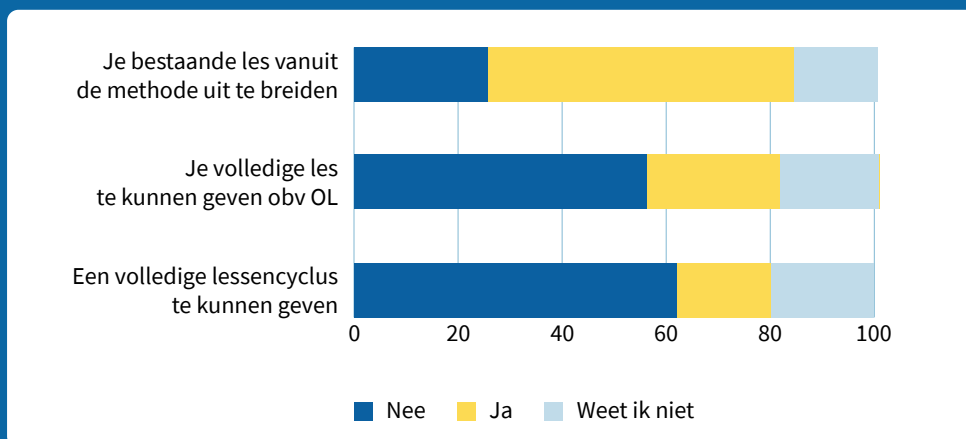

4. Samen bouwen aan onderwijskwaliteit

Binnen Impuls Open Leermateriaal zetten we vol overtuiging in op het vergroten van de bekendheid, toegankelijkheid én het gebruik van open leermateriaal in de klas. Het doel? Dat leraren open leermateriaal écht inzetten in hun lessen en de kwaliteit van het onderwijs wordt versterkt door beter aan te sluiten op de leerniveaus, -behoeften en belevingswereld van leerlingen.

Uit het onderzoek Monitor Digitalisering Onderwijs uit 2025 blijkt dat maar liefst 62% van de leraren in Nederland bekend is met de term 'open leermateriaal'. Dit laat een flinke toename in de bewustwording zien. Meer dan de helft van de leraren (57,1%) gebruikt open leermateriaal als aanvulling op bestaande lessen. Ook geeft 26,5% er complete lessen mee en 18,1% zet open leermateriaal zelfs in voor een volledige lessencyclus. Het gebruik is het hoogst in het gespecialiseerd onderwijs, waar maatwerk essentieel is.

Figuur 2: gebruik van open leermateriaal onder leraren (MDO, 2025, N=3435 leraren)⁸

Pilots en experimenteren

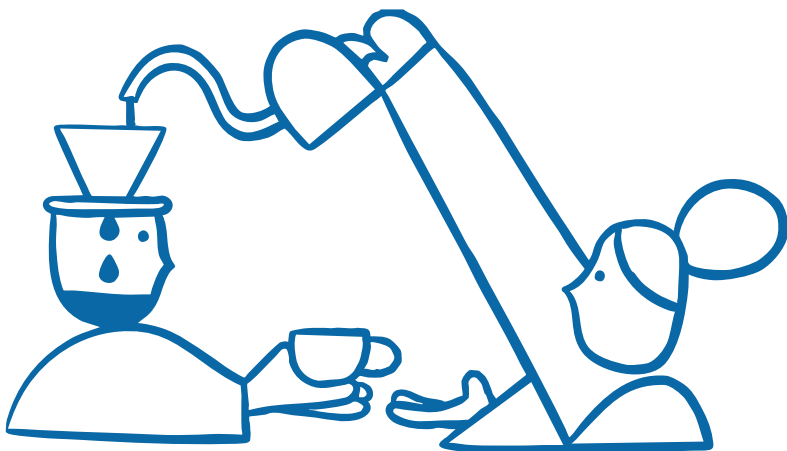
Met **77 pilotprojecten** brengen we scholen, besturen, lerarenopleiders, vakverenigingen en onderwijsorganisaties samen om open leermateriaal te maken, te gebruiken en te delen. In deze pilots wisselen schoolteams onder begeleiding en via en community's volop kennis en ervaring uit met collega's en experts. Deze levendige samenwerking vertaalt zich naar inzichten en opbrengsten die het hele onderwijsveld versterken.

Wat ooit begon als enkele losse initiatieven, is uitgegroeid tot een landelijk netwerk van **ruim 800 scholen** in primair, voortgezet en gespecialiseerd onderwijs. Deze scholen zijn betrokken bij de pilots, begeleiding, workshops en bijeenkomsten van Impuls Open Leermateriaal en onze partners. Samen ontwikkelen scholen leermateriaal en bouwen ze aan een cultuur van continue verbetering. We lichten graag een paar van onze betrokken scholen en hun projecten uit:

Programmeren op de basisschool

Op de Gooische Montessorischool in Huizen groeit programmeren uit tot een vast onderdeel van het onderwijs. Samen met collega-scholen binnen stichting Talent Primair werkt het team aan een doorlopende leerlijn voor groep 5 t/m 8. Leerkracht Marije sprong in het diepe: ze volgde trainingen met collega-leerkrachten, oefende met robotjes en codeerde stap-voor-stap mee met haar leerlingen. "Ik dacht eerst: dit lukt me nooit. Maar het enthousiasme van de kinderen gaf me zoveel energie dat ik bleef doorgaan," vertelt Marije.

De samenwerking leverde helder en toegankelijk lesmateriaal op met Micro:bit en Makecode, nu open beschikbaar via Wikiwijs. En de impact is meteen zichtbaar: de lessen staan inmiddels vast op het rooster en elke week vragen de leerlingen wanneer ze weer mogen programmeren.

Één plek voor lesmateriaal voor Leerroute 1

Op Mytyschool Gabriël in 's-Hertogenbosch zet leerkracht en leermiddelen-specialist Angelique zich in voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. In het gespecialiseerd onderwijs is maatwerk essentieel, en sluiten standaard-methodes vaak niet aan. Daarom ontwikkelde ze één centrale pagina met open leermateriaal voor Leerroute 1 (EMB), waar andere scholen lesmateriaal kunnen vinden én aanvullen.

Angelique: “Laatst voegde een andere school nieuw materiaal toe. Dat was echt een moment van blijdschap. Het laat zien dat dit project leeft en dat we het sámen dragen.”

Geschiedenislessen voor het vmbo-eindexamen

Op het Cygnus Gymnasium in Amsterdam werkt geschiedenisdocent Erik aan Stoomcursus Geschiedenis: een videoserie die het complete vmbo-examenprogramma samenbrengt in korte, overzichtelijke filmpjes. Het doel: geschiedenis toegankelijk en aantrekkelijk maken voor álle leerlingen.

“Te vaak verdwijnen goede materialen achter betaalmuren. Ik wil dat iedere leerling in Nederland gratis toegang heeft tot kwalitatieve geschiedenisvideo’s”, aldus Erik.

De video's behandelen complexe thema's zoals de Eerste en Tweede Wereldoorlog in slechts tien minuten per onderwerp. Docenten controleren de inhoud nauwkeurig en de lessen zijn gratis beschikbaar via YouTube en Wikiwijs.

**Benieuwd hoe andere scholen open leermateriaal in de praktijk inzetten?
Lees hun verhalen op onze website.**

Focus op het gespecialiseerd onderwijs: GOpen

In het gespecialiseerd onderwijs sluiten traditionele methodes vaak niet aan op de grote diversiteit aan leerlingen. Leraren ontwikkelen daarom veel materiaal zelf, dat vervolgens maar beperkt gedeeld wordt. Om dit te doorbreken is in 2025 GOpen gestart, een samenwerking tussen de Sectorraad-GO en Impuls Open Leermateriaal. Dit project heeft direct impact op ongeveer 100.000 leerlingen. Binnen GOpen worden open leermiddelen gemaakt via professionaliseringsactiviteiten, die aangepast kunnen worden aan ieder kind in het gespecialiseerd onderwijs. Het project versterkt de kennis en toepassing van open leermateriaal in een sector waar maatwerk essentieel is.

Steffie van der Meijden, projectmanager GOpen

“Als oud leerkracht van het jaar in het gespecialiseerd onderwijs (GO), ben ik bekend met de ontbrekende materialen in de sector. Ik weet nog heel goed hoe ik jongens van 16 jaar een boek voor ‘Groep 3’ voor hun neus neerlegde. Dat kan en moet anders. Ik ben trots dat ik nu als beleidsmedewerker van de Sectorraad GO deze rol als projectmanager mag dragen. Goed onderwijs mag nooit een ambitie zijn, maar is een opdracht. De GOpen professionals staan samen met ons aan het begin van een prachtige beweging.”

Leraren in opleiding

Door onze samenwerking met lerarenopleidingen maken we toekomstige leraren al tijdens hun opleiding vertrouwd met open leermateriaal. Zo wordt het een vanzelfsprekend onderdeel van hun vaardigheden, en zijn ze straks goed voorbereid om open leermateriaal in hun lessen te gebruiken. In januari 2026 start de eerste Werkplaats bij lerarenopleiding Fontys Sport & Beweging, waarin de opleiding, stagescholen en leraren in opleiding samenwerken aan het ontwikkelen, (her)gebruiken, en delen van open leermateriaal.

Zo maakten Pabostudenten van Hogeschool Leiden samen met UNESCO lessenseries voor burgerschap voor basisscholen. Astrid, coördinator wereldburgerschap op de Pabo vertelt:

“Het enthousiasme van de studenten is enorm. Ze ontdekken dat hun inzet écht impact heeft en dat motiveert enorm.”

Samenwerkingen

De uitdagingen in het onderwijs zijn complex en vragen om een gezamenlijke aanpak. Daarom werken wij niet alleen, maar in nauwe samenwerking met onze partners. Deze partners dragen bij door expertise en collecties beschikbaar te stellen, zoals Beeld & Geluid, VO-content en Universiteit Twente/Go-Labs, en door te zorgen voor een betrouwbare ICT-infrastructuur, onder andere via Kennisnet. Daarnaast leveren Citolab, Education Warehouse, Platform Talent voor Technologie, SIVON en de sectorraden (PO-Raad, VO-raad en Sectorraad GO) advies, kennis en professionele ondersteuning rondom open leermateriaal. Zo krijgen schoolteams via verschillende wegen toegang tot materialen, expertise en bijeenkomsten. [Bekijk hier onze partners en hun expertises.](#)

Kennisnet

BEELD & GELUID

CONTENT
advies, training, leermateriaal

education
warehouse

sectorraadgo
voor gespecialiseerd onderwijs

SIVON

VO RAAD

PO RAAD

platform
profiel
onderwijs

Voor de toekomst willen we deze betrokkenheid verder verbreden:
we zoeken samenwerking met

- vakverenigingen,
- schoolleiders,
- aanbieders van (publieke) collecties,
- lerarenopleiders
- onderwijsadviseurs

Ook verbinden we ons aan andere groeifondsprogramma's en externe initiatieven, waarbij we samen werken aan een technische architectuur met bestaande standaarden (zoals Edustandaard). Zo zorgen we ervoor dat ict-voorzieningen breed bruikbaar zijn door samen te werken met Npuls, SURF en participatie in Edu-V. We werken daarbij samen met initiatieven die scholen ondersteunen in hun ontwikkeling, zoals Ontwikkelkracht, Kwaliteitsalliantie, NAPL en NOLAI. Daarnaast vergroten we samen met programma's als Techkwadraat en Sterk Techniekonderwijs het draagvlak én het (her)gebruik van open leermateriaal.

Partners aan het woord

Annet Dries, Vicevoorzitter PO-raad

"De leerkracht in het PO is geholpen bij open leermateriaal, als toevoeging op de methodes. Door bruikbare kennis en materialen te delen ondersteunt IOL de leerkracht en profiteert uiteindelijk ook de leerling."

Ron Zuijlen, Directeur-bestuurder VO-content

"Open leermateriaal helpt scholen om zelf de regie te nemen over de kwaliteit van het leren van leerlingen. Als schoolteams leermaterialen met elkaar delen, hergebruiken en dat slim combineren met digitale technologie, profiteert de hele onderwijssector daarvan. Via IOL kunnen leraren samen werken aan hun vakmanschap én hun passie voor goed onderwijs."

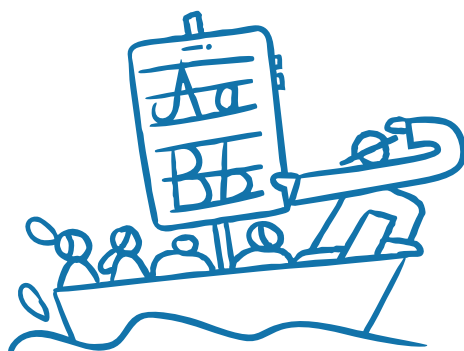
Jan-Bart de Vreede, Domeinmanager Leermiddelen en Metadata Kennisnet

"Open leermateriaal maakt het voor docenten mogelijk om leermateriaal samen te ontwikkelen, te delen en te hergebruiken op een manier die het eigenaarschap van het materiaal bevordert en het makkelijker maakt om in te spelen op de onderwijscontext van de leerling."

Remco Feskens, Directeur Citolab

"Open leermateriaal kan alleen succesvol in de klas worden ingezet als het materiaal van voldoende kwaliteit is en er op een onderbouwde manier mee wordt gewerkt door de leraar. Door onze ruime ervaring en expertise in het onderbouwen van onderwijsbeslissingen kunnen we ervoor zorgen dat de leraar nóg effectiever gebruik kan maken van open leermateriaal."

5. Focus op kwaliteit

De toekomst van open leermateriaal draait om groei én kwaliteit. De komende jaren bouwen we verder aan een robuuste infrastructuur, slimme technologie en sterke partnerschappen die leraren helpen om duurzaam kwalitatief materiaal te maken en gebruiken.

(Door)ontwikkelen en delen

Samen met grotere onderwijsgemeenschappen, zoals scholen en vakverenigingen, ontwikkelen we rijk en direct inzetbaar open leermateriaal. Het Ontwerpproces en Kwaliteitsmodel helpen leraren om materiaal systematisch te ontwerpen, beoordelen en verbeteren, zodat een gedeelde kwaliteitsstandaard ontstaat.

Samenwerkend en lerend ontwikkelen

Kwaliteit ontstaat in samenwerking. We versterken communities van leraren, experts en partners die bestaand en nieuw materiaal delen en toegankelijk maken via Wikiwijs. Deze samenwerking stimuleert vakmanschap en enthousiasme.

Selecteren en ontsluiten

Er is al veel goed materiaal; de uitdaging is het snel vinden. We helpen scholen en communities om passende materialen te kiezen, ontwikkelen inspirerende verzamelpagina's en versterken zoekfunctie en metadata, zodat het beste materiaal sneller bovenaan komt.

Vinden en (her)gebruiken

Goed materiaal moet niet alleen vindbaar zijn, maar ook gebruikt worden. We vergroten de bekendheid van open leermateriaal en laten zien hoe dit naast bestaande methodes flexibel en efficiënt inzetbaar is, zodat het een vanzelfsprekend onderdeel van de onderwijspraktijk wordt.

Verbeteren en beheren

Open leermateriaal blijft in ontwikkeling. Daarom investeren we in duurzame communities die materiaal blijven actualiseren en beheren. Heldere afspraken over licenties en eigenaarschap zorgen dat materiaal van en voor het onderwijs blijft. Door feedback en samenwerking blijft de kwaliteit groeien.

6. Beter aanbod: materiaal en infrastructuur

Collecties die aansluiten op het nieuwe curriculum

Met de curriculumherziening in aantocht zorgen we dat open leermateriaal logisch aansluit bij de nieuwe kerndoelen. We werken aan startpagina's en thematische collecties die direct bruikbaar zijn in de klas, ook voor vakoverstijgende domeinen zoals digitale geletterdheid.

Kwaliteit geborgd

Met het Kwaliteitsmodel en de kracht van ons netwerk versterken we samen de kwaliteit van open leermateriaal. Leraren kunnen materiaal beoordelen, verbeteren en verrijken, en zo bijdragen aan een betrouwbaar en hoogwaardig aanbod.

Een betere ict-infrastructuur

We werken aan een ict-infrastructuur waarin leraren snel en eenvoudig goed leermateriaal kunnen vinden, aanpassen en delen. Dat vraagt om een gebruiksvriendelijke en flexibele omgeving. Bij het maken, delen en beoordelen van materiaal vormt het Kwaliteitsmodel daarbij steeds het uitgangspunt.

Innovatie benutten

De snelle opkomst van kunstmatige intelligentie biedt kansen voor het onderwijs. We onderzoeken hoe AI kan helpen om leermateriaal beter te vinden, verbeteren en personaliseren, zonder dat publieke waarden in het gedrang komen. Denk aan:

- automatische kwaliteitschecks op leermateriaal;
- slimme zoekfuncties met natuurlijke taal;
- AI-ondersteuning bij het structureren of aanvullen van lessen;
- automatische verrijking van metadata voor betere vindbaarheid.

7. Kennis vertalen naar de praktijk

Handreikingen die werken

We blijven praktische instrumenten en kennisproducten (door)ontwikkelen op basis van onderzoek, praktijkervaring en behoeften uit het veld. Zo wordt gewerkt aan een praktisch instrument om open leermateriaal te verankeren binnen de school.

Professionalisering voor scholen

We bouwen aan een samenhangend professionaliseringsaanbod, met modules en leerpaden om schoolteams te helpen bij het werken met open leermateriaal in de leermiddelenmix. Zo rollen we de Roadshow Leermiddelenbeleid uit, organiseren workshops voor de borging van open leermateriaal en zorgen voor één centrale plek waar alle praktische handvatten en instrumenten voor schoolteams te vinden zijn. Onze partners spelen hierbij een belangrijke rol.

Onderzoek dat direct bijdraagt aan de praktijk

Samen met leraren onderzoeken we wat werkt en waarom. In 2026 worden ten minste vier wetenschappelijke onderzoeken uitgevoerd ter versterking van de wetenschappelijke basis. De inzichten vertalen we naar concrete hulpmiddelen die meteen gebruikt kunnen worden. Zo blijft onderzoek geen papieren verhaal, maar versterkt het het onderwijsveld.

8. Meer gebruik: naar grotere communities en meer impact

Passend materiaal voor specifieke doelgroepen

Met projecten zoals GOpen ontwikkelen we materiaal dat beter aansluit bij leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs en landelijk inzetbaar wordt. We verkennen vergelijkbare kansen voor bijvoorbeeld het praktijkonderwijs en het nieuwkomersonderwijs.

Aansluiten bij onderwijsconcepten

Voor scholen met eigen pedagogische concepten (zoals montessori, dalton, Agora en projectonderwijs) ontsluiten we gerichte collecties, zodat leraren minder tijd kwijt zijn aan zoeken en zelf maken.

Samenwerking met lerarenopleidingen

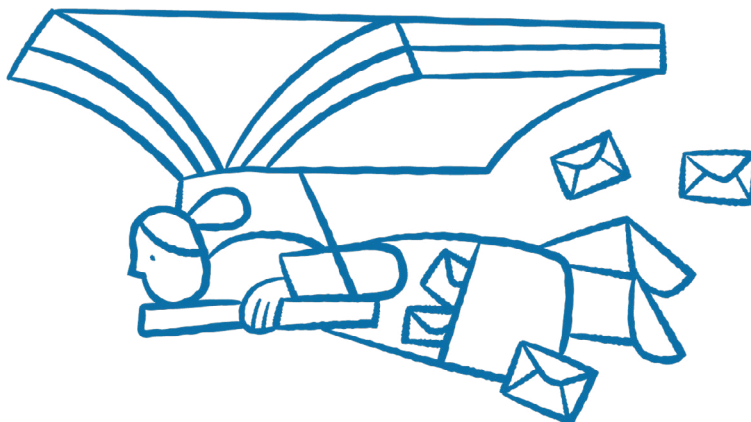
Vanaf 2026 starten we werkplaatsen waarin lerarenopleidingen, opleidingsscholen en leraren in opleiding (LIO's) samenwerken aan open leermateriaal. Zo wordt het gebruik van open materiaal voor nieuwe leraren vanzelfsprekend.

Een groeiende community

De scholen die deelnemen aan onze pilotprojecten vormen de kern van een bredere community, waarin leraren van elkaar leren, inspiratie opdoen en materiaal samen verbeteren. Deze community blijft groeien en wordt verrijkt met grotere scholengroepen.

Bestuurlijke inbedding

We versterken het contact met schoolbestuurders om beter aan te sluiten bij hun wensen en behoeften. Daarbij zoeken we actief de samenwerking met bestuurlijke initiatieven, zoals Neon.

Bouw mee aan het onderwijs van morgen

De komende jaren bouwen we verder aan open leermateriaal dat het onderwijs versterkt. Dat doen we samen. Wil je als schoolteam of bestuur bijdragen aan de (door)ontwikkeling van open leermateriaal, meedenken over de toekomst of samen met andere scholen bouwen aan een kwalitatief en duurzaam aanbod? Dan nodigen we je van harte uit om aan te haken.

Werk je juist aan de invoering van open leermateriaal en kun je ondersteuning gebruiken bij het selecteren, inzetten, ontwerpen of organiseren ervan? Ook dan staan we voor je klaar, met praktische begeleiding, kennisproducten en inspirerende voorbeelden uit de praktijk.

Of je nu wilt meedenken, meebouwen of ondersteuning zoekt: neem vooral contact met ons op. Samen maken we het verschil.

“Een droom die je alleen droomt, is slechts een droom. Een droom die je samen droomt, wordt werkelijkheid.”

John Lennon

Volg en vind ons via onze kanalen!

Website: www.openleermateriaal.nl
LinkedIn: [Impuls Open Leermateriaal](https://www.linkedin.com/company/impuls-open-leermateriaal/)
Mail: info@openleermateriaal.nl
Community: onderwijsnetwerk-digitalisering.nl/onderwerpen
Nieuwsbrief: openleermateriaal.nl/aanmelden-nieuwsbrief

Bibliografie

1 Kennisnet. (2025). Rapport: Monitor Digitalisering Onderwijs 2025.

2 Kelly, H.Y. (2015). Open educational resource use in K-12: Prevalent practices of teachers engaged in educational technology communities. Proquest Dissertations & Theses Global.

3 Forgette, C. (2020). Teacher Perceptions of Open Educational Resources in K-12 Mississippi Classrooms.

4 ICLON. (2024a). Overzichtsstudie naar het gebruik van open leermateriaal in het funderend onderwijs. Eindrapportage. Universiteit Leiden: ICLON.

5 ICLON. (2024b). Beweegredenen voor gebruik van open leermateriaal in het voortgezet onderwijs. Universiteit Leiden: ICLON.

Corcuera, L.C. & Alvarez, A.V. (2021). From face-to-face to teaching at a distance: Lessons learned from emergency remote teaching. Asian Journal of Distance Education, 16(2), 166-179. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5793090>

6 Corcuera, L.C. & Alvarez, A.V. (2021). From face-to-face to teaching at a distance: Lessons learned from emergency remote teaching. Asian Journal of Distance Education, 16(2), 166-179. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5793090>

7 De los Arcos, B. (2014). Flipping with OER: K12 teachers' views of the impact of open practices on students. In OCWC Global 2014. Open Education for a Multicultural World, 23-25. Ljubljana, Slovenia. Geraadpleegd via https://conference.oeglobal.org/2014/wp-content/uploads/2014/02/Paper_73-Flipping.pdf

8 Assiri, E.A. & Alnatheer, M.A. (2019). Utilization of Open Educational Resources in Mathematics Instruction for the Intermediate School. Journal of Educational Issues, 5(2), 193-207.

9 De los Arcos, B. (2014). Flipping with OER: K12 teachers' views of the impact of open practices on students. In OCWC Global 2014. Open Education for a Multicultural World, 23-25. Ljubljana, Slovenia. Geraadpleegd op. https://conference.oeglobal.org/2014/wp-content/uploads/2014/02/Paper_73-Flipping.pdf

Colofon

Auteur	Shirien Nayeri
Redactie	Yvonne van Puijenbroek
Vormgeving	Van Hulzen Communicatie
Uitgave	Impuls Open Leermateriaal
Contact	info@openleermateriaal.nl
Datum	januari 2026
url	kennisnet.nl

 @Impuls Open Leermateriaal

 info@openleermateriaal.nl

 @openleermateriaal

 @open_leermateriaal

www.openleermateriaal.nl